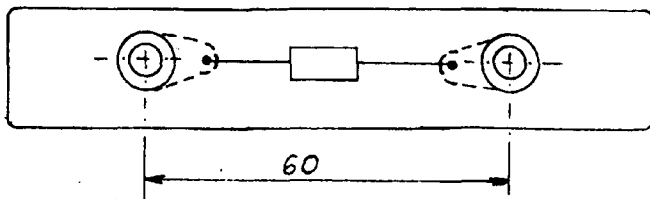

A készletben nem található alkatrészek rögzítésére, csatlakoztatására egyszerűbb esetben felhasználhatók a huzalrögzítő elemek, amelyeket több készletből lehet összeszedni. Mivel ezek száma korlátozott, célszerű valamilyen állandó megoldást találni, pl.: olyan modulokat kialakítani, amikor az áramköri elemek csőszegecses megoldással vannak felerősítve egy-egy műanyag lapra. A banánhüvelyeken található lemezsaru kisebb furatánál fúrjuk át a műanyag lemezt, s ezen keresztül oldjuk meg a csőszegecs és a banánhüvely összekötését (így nem kell külön vezeték). A banánhüvelyek távolsága olyan legyen, hogy a perforált szerelőlapra dugaszolással tudjuk felerősíteni (5.ábra).

5. ábra. Ellenállás-modul

FELHASZNÁLT IRODALOM

- [1] BUDO ÁGOSTON: Kísérleti fizika, Tankönyvkiadó, Budapest, 1971.
 [2] FELIX R. PATURI: A technika krónikája, Officina Nova.

PÉTER ETELKA

Petőfi Sándor Általános Iskola
 Gödöllő

A gyermek és a vers találkozása

„A verstan megtanulható, hiszen tudomány. S aki nem tanulja meg, hiányát fogja látni költői mesterségében. De maga a költészet nem tanulható meg, hiszen művészet. De aki tud írni, még nem okvetlenül költő” - írja Hegedűs Géza A költői mesterség című könyvében.

Amikor a diákszínjátszókör tagjaival úgy döntöttünk, bővítjük ismereteinket az irodalom terén: nemcsak előadjuk a jeleneteket, verseket, hanem mi magunk írunk is, akkor lett a nevünk Petőfi Diákkölképzőkör. A jelenetek megírásával, előadásával sikereket értünk el, ezért úgy gondoltuk, megpróbálkozunk a versírással is. Hiszen évek óta készíthetik tanítványaim a házi feladatokat irodalomból prózában és versben is.

Ma, amikor megkérdőjelezzük a vers szükségességét, meglepően sok gyerek jelentkezett a verstani alapismeretek elsajátítására, a versformák megismerésére. Magam is lelkesedtem, miközben lelkesítettem. (Megjelentek már verseim folyóiratokban, napilapokban: Magyar Ifjúság, Pedagógusok Lapja, Alföld, Somogy, Szabolcs-Szatmári Szemle, Hajdú-Bihari Napló, Kelet-Magyarország hasábjain, valamint a Nemzedékek és a Gondjainkra bízva c. antológiákban.)

Az elméleti ismeretek elsajátításához legtöbbször HEGEDŰS GÉZA: A KÖLTŐI, MESTERSÉG és GÁLDI LÁSZLÓ: ISMERJÜK MEG A VERSFORMÁKAT! című könyveket használtuk.

Megismerkedtünk a vers születésével, az ősi énekekkel, a ritmuselménnyel. Megpróbálkoztunk ismert népdal dallamára verset írni, közben megismerkedtünk Balassi verseivel, a Balassi-strófá-

val, nótajelzéseivel. A jól sikerült szerzeményeket el is énekeltük, sok humor, jókedv forrásai voltak ezek a foglalkozások.

Különösen szerették a kétütemű hatos, illetve nyolcas formát:

Szeretnék/szántani

Hat ökröt/hajtani

Feleségem/olyan tiszta

Egyszer mosdik/egy hónapba

Áttekintettük a rímelés alapjait is, hamar megszerették a tiszta rímeket pl: talál-halál; béke-éke stb. Ehhez kapcsolódott következő verspróbálkozásunk. 8 tiszta rímet írtunk le, s ezekhez ezekkel kellett verset írni. Szabadidejünkben bújítják a versesköteteket, s meglepődve hozták a megjelent gyenge, szabvány, ill. kínrímeket. Megbeszéltük a ragrímek nem túl szerencsés választását, amely a népdaloknál elég gyakori:

Kis kút, kerek kút van az udvarunkba'

Egy szép barna kislány van a szomszédunkba'

Felhívtam a figyelmet, hogy Csokonai mégis művészi szinten alkalmazta:

Kertem nárcisokkal a

végig ültetéd b

Csörgő patakokkal a

Fáim éltetéd b

Az „a” rímek tövei — nárcis, patak — önmagukban nem rímelnek, csak a toldalékok: -ok+kal. A „b” rímek tövei — ül, él — mutatnak alaki hasonlóságot, a toldalék előtti „e” hang közös, s ez javítja a rím minőségét.

Megbeszéltük, hogy az önrím és a ragrím túlságosan egyszerű, ismétlésekre ösztönöz, lassítja a versmenetet, csökkenti a versszöveg intenzitását.

A fiúknak különösen tetszett a férfírím és nőrirím kifejezés, s kíváncsiak voltak, miért nevezik így. (Francia párhuzam alapján: éles és tompa rím).

Örömmel fedezték fel a rímképletek alapján az eddig tanult versek, dalok rímrendszerét; így a párrímet: a a; csoportrímet: a a a; visszatérő rímet: a a x a; keresztrímet: a b a b; félrímet: x a x a; ölelkező rímet: a b b a.

Érdeklődéssel fogadták az időmértékes verselést, de nehezebben használták a hosszú és rövid szótagok szabályos váltakozását.

Mindenki megtanulta saját nevét verslábakkal kifejezni, így könnyebben tanulták meg.

pl: jambus: U — Tamás, Balázs
trocheus: — U Eszter, Jóska
anapestus: UU — Tihamér, Elemér
daktilus: — UU Árpika, Andrea
pyrrichius: UU Kata, Csaba
spondeus: — — Ádám, Ottó

Szívesen skandálták Kölcsénytől a Husztot, Petőfitől a Szeptember végént, Csokonaitól a Tartózkodó kérelem c. verset.

A szonett történeti kialakulásával is foglalkoztunk, amely a XII. és XIII. sz. folyamán született meg a Provence-i trubadurok és az itáliai poéták ajkán. A szonett kapcsán beszélgettünk a szimbolizmusról, Babits Mihály, Tóth Árpád, Juhász Gyula, József Attila költészetéről.

A mai irodalmi folyóiratok olvasgatásával megismerkedtünk a szabadvers fogalmával, melyet a XIX sz. végétől alkalmaznak tudatosan a költők, Juhász Ferenc, Nagy László, Nemes Nagy Ágnes, Nagy Gáspár...

Fejtegettük a képverseket, melyek főleg az avantgard hatására terjedtek el, így közelítve egymáshoz a képzőművészetet és a költészetet. Legismertebbek Apollinaire versei: A megsebzett galamb és a szökökút; Korona; Szív; Tükör.

A vizualitásra törekvés összefügg a játékossgal, de az írásképp, a képvers a legtöbb esetben, a tehetséges, jó költő versében hozzáadhat valami többletet a szavak és a sorok nyelvi jelentéséhez, s erősítheti azt. Magyar költőktől is kerestünk képverseket, s másolgatták füzetükbe. Pl: Tamkó Sirató Károly: Poéták Keresztje, Weöres Sándor: Tapéta és Árnyék, Csuka Zoltán: Grádcok éneke, Nagy László: Emberpár, Bari Károly: Falevél.

Értelmeztük a címeket is. Milyen egy szépirodalmi mű címe? Mióta van címe a műveknek? Mi jellemez egy-egy kort v. költőt? Pl.: barokk: cikornyás, hosszú; felvilágosodás: rövid, tömör. Petőfinek pl. 370 álcíme találkozó (a vers első sora), Ady címei 3 szavasak, ill. háromüteműek stb. A címek hangzása legyen arányos, ritmusos, pl.: Kaffka Margit: Színek és évek, vagy alliteráló: Veres Péter: Szegények szerelme. Milyenek a nyelvi vonatkozások? Ősi, ha a tartalom + -ról,-ről pl. Szerelemről, vagy főmondat nélküli mellékmondat: Jókai: Mire megvénülünk, vagy teljes mondat: Babits: Szíttál lassú mérgeket, szófajok szerint: Nemes Nagy Ágnes: Között, jelzős szerkezetek: Arany János: A walesi bárdok.

Közben mindig kiírtunk egy-egy szép kifejezést, szokatlan szókapcsolatot, így megtanulták, később alkalmazták a szépirodalmi stílus kifejezőeszközeit: jelzőt, hasonlatot, megszemélyesítést, metaforát, ismétlést, fokozást, alliterációt... stb. Nyelv- és stílusgyakorlatokat végeztünk, pl. felesleges szavakat töröltünk, mondatokat bővítettünk, szövegélénkítéssel foglalkoztunk.

Gyűjtöttünk szavakat, szókapcsolatokat, szólásokat, rokonértelmű, hangutánzó, hangfestő szavakat. Igéket a mozgalmasság kifejezésére, jelzőket cseréltünk az évszakok ellentétes hangulatának jelölésére. Megszemélyesítettük az évszakokat stb.

Németh László a játékot eszköznek tekintette a szenvedélyes cselekvésre, a nagyobb erőfeszítésre: „Játszva tanítani: beugratni a szenvedélyes, nagyobb teljesítményű tanítástba!”

Mi is játszva tanultunk, alkotva játszottunk. Megkritizálták egymás zsenéit, sokszor a társak, barátok ítélete többet nyom a latban, mint a tanár igényesebb, tudományosabb vélekedése.

Már kb. 300—400 vers volt nálam. A versírási szenvedély végighömpölygött tanítványaim között, már hozták azok is, akik nem jártak a diákonképzőkörebe, már kérték házi feladatként, kérték az órai felolvasását, írták a folyosón, titokban óra alatt, otthon a családdal.

S született a csoda!

Hiszen lehet az házi feladat, lehet szívből jövő ének, mind vers az, mert általa tanulják szép anyanyelvünket, s jutnak el a vox humanáig, a József Attila-i „tisztá beszédig”.

S hogy mit ér egy vers? Ha valóban vers, sokat! Világokat villanthat fel, belezárhat egyetlen, de roppant világú érzésbe. Csodálatos ez, még akkor is, ha mint megtanult költői nyelv jelenik meg, s ezáltal több az igazi verset olvasó-hallgató fiatal, aki a költészettel is feltöltve próbálja formálni életét, környezetét. Merész gondolatom támadt: kötetet kell kiadni tanítványaim verseiből. Kezdődött a válogatás, javítgatás, címkérés.

Pályáztam az anyagiakért, s többé-kevésbé megértésre talált ötletem, kaptunk anyagi segítséget Gödöllő Város Önkormányzatától, a Pest Megyei Önkormányzattól, s a szedést-tördelést a városi Juhász Gyula Könyvtárban végezték el. A LINOPRESS Nyomdaipari Kft. 2 hét alatt köteté vázsolta.

Címe: PETŐFIRKA

Tükröződik az összeállításban a gyermeki világ, a tiszta hit, az érdeklődés sokszínűsége. Önmaguk vagy társaik illusztrálták rajzzal a témákat, melyek élénk tárják mindennapi életüket: az iskolát, a családot, a bimbózó szerelmet, az évszakok örömet, bánatát, az állatok szeretetét.

Ha csak egy versolvasásnyi megnyugvást, érzelmi feltöltődést adtam tanítványaimnak, akkor már érdemes volt.

IRODALOM

Fábián—Szathmári—Terestyéni: A magyar stilisztika vázlata, Tankönyvkiadó, Bp. 1989.

Gáldi László: Ismerjük meg a versformákat, Atheneum, Bp. 1987.

Hegedűs Géza: A költői mesterség, Móra F. Könyvkiadó, Bp. 1978.

Szekér Endre: Hagyomány és újítás a mai költői nyelvünkben, Tankönyvkiadó, Bp. 1988.

